

การบริหารจัดการป่าชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ของเยาวชนปลูกจิตสำนึก อนุรักษ์ป่าชุมชน

กรณีศึกษา บ้านท่าสนุก ตำบลมะรุ่ย
อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ความเป็นมาและความสำคัญ

บ้านท่าสนุก ตั้งอยู่ที่ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา เดิมชื่อ “ท่าสระร้า” เป็นชุมชนชายฝั่งที่มีประวัติยาวนานกว่า 100 ปี และมีทรัพยากรป่าชายเลนอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านพึ่งพาป่าในการดำรงชีพและร่วมกันจัดตั้งป่าชุมชนเพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามแนวทางของ พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562

ในอดีตชุมชนบ้านท่าสนุกเคยต่อสู้กับการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน จนสามารถทวงคืนและจัดตั้งป่าชุมชนบ้านท่าสนุก แปลงที่ 2 เนื้อที่ 122 ไร่ ได้สำเร็จ ต่อมาผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้การดูแลป่าชุมชนลดลง กิจกรรมที่ดำเนินการ ได้หยุดชะงักลง นิสิตจึงเกิดแนวคิดศึกษาการบริหารจัดการป่าชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าสนุก ผ่านโครงการค่ายเยาวชน เพื่อปลูกจิตสำนึก สร้างการมีส่วนร่วม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนอย่างยั่งยืน

NEXT PAGE

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและการบริหารจัดการป่าชุมชน ป่าชุมชน บ้านท่าสนุก ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
- 2) เพื่อส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกและอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชุมชนบ้านท่าสนุก ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
- 3) เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชนและชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน

ขอบเขตการศึกษา

นิสิตได้กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) บริบทชุมชนและการบริหารจัดการป่าชุมชนบ้านท่าสนุก
- 2) ศึกษาการปลูกจิตสำนึกและอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชุมชนบ้านท่าสนุก ทัศนศึกษาป่าชุมชนบ้านท่าสนุก
- 3) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชน และชุมชน

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย

- 1) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4 คน
- 2) คณะกรรมการป่าชุมชน 4 คน
- 3) บุคลากรและนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าสนุก 80 คน

ขอบเขตด้านเวลา

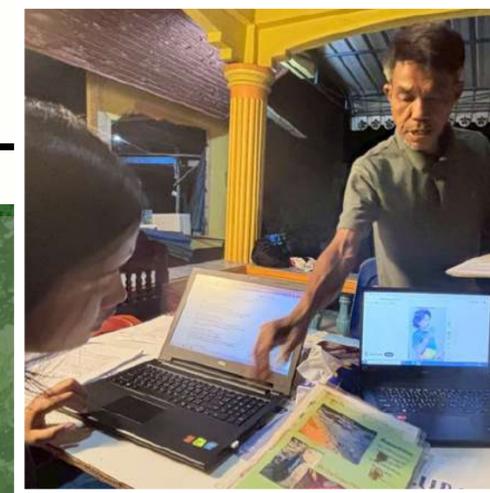
การศึกษาครั้งนี้ทางนิสิตได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมโครงการเป็นระยะเวลาทั้งหมด 3 เดือน 17 วัน
ตั้งแต่วันที่ 3 พฤศจิกายน 2567 – 20 กุมภาพันธ์ 2568

วิธีการดำเนินงาน

กระบวนการ

- 1) ศึกษาบริบทของป่าชุมชนบ้านท่าสนุก จากเอกสาร ประสานงานกับผู้นำชุมชน สัมภาษณ์ชาวบ้านและคณะกรรมการป่าชุมชน เพื่อสร้างความไว้วางใจและทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ร่วมกัน
- 2) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ลงพื้นที่สำรวจสภาพแวดล้อมป่าชุมชนบ้านท่าสนุก จัดเวทีย่อยเพื่อระบุปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของชุมชน
- 3) จัดตั้งกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วม
- 4) วางแผน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ
- 5) ประเมินผล ทำแบบสอบถามเพื่อประเมินผลหลังจัดกิจกรรม

หลักการ

เทคนิควิธี

1) หลักการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วม ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์

2) หลักการความสามัคคี เยาวชนสร้างความสัมพันธ์อันดี แบบเครือญาติ ความสามัคคี และการช่วยเหลือพึ่งพากัน

3) หลักการจิตสาธารณะและคุณธรรม เยาวชนและชุมชนมีจิตสำนึกรักถิ่น ห่วงแหน อนุรักษ์ทรัพยากรบ้านเกิด

1) การสนทนากลุ่ม เปิดพื้นที่ให้เยาวชนและคณะกรรมการ ป่าชุมชนได้แลกเปลี่ยนทัศนคติและหาทางออกร่วมกันต่อ ปัญหา

2) การเล่าเรื่องผ่านประวัติศาสตร์ชุมชน นำเหตุการณ์การ ต่อสู้ทวงคืนที่ดินในอดีตมาถ่ายทอด เพื่อกระตุ้นให้เกิดความ ห่วงแหนและภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของตนเอง

3) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยจัดกิจกรรมค่าย เยาวชน เพื่อให้เกิดการซึมซับคุณค่าของระบบนิเวศผ่านการ สัมผัสและการฟื้นฟูพื้นที่จริง

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการจัดการป่าชุมชน

แนวคิดนี้มุ่งให้ชุมชนใกล้เคียงป่าเป็นกำลังหลักในการดูแลทรัพยากร เพื่อรักษาระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และแหล่งน้ำ ควบคู่กับการสร้างความมั่นคงทางอาหารและความมั่นคงของมนุษย์ โดยผสมผสานความรู้ทางวิชาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนต่อชุมชนและสังคมโดยรวม

แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม

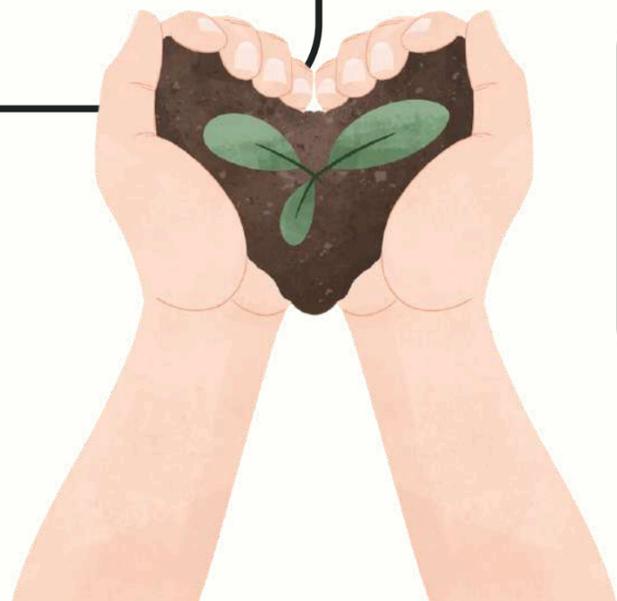
แนวคิดนี้เน้นให้ประชาชนมีบทบาทและอำนาจในการตัดสินใจ ใช้ความรู้และประสบการณ์ของตนในการแก้ปัญหา เพื่อให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

แนวคิดนี้มุ่งเน้นการแก้ไขและพัฒนา
สถานการณ์ให้ดีขึ้น ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วม
กัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และใช้ภูมิปัญญา
ท้องถิ่น ทำให้ชุมชนสามารถสร้างองค์ความรู้
และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและ
ยั่งยืน

แนวคิดอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวคิดและทฤษฎีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดช มุ่งเน้นการพัฒนาที่สอดคล้องกับ
ธรรมชาติ เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นความพอเพียง
สมดุล และยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

วิธีการดำเนินงาน

พื้นที่ศึกษา

ป่าชุมชนบ้านท่าสนุก แปลงที่ 2 เนื้อที่ 122 ไร่ ตำบลมะรุ่ย อำเภอกำปงปุด จังหวัดพังงา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 4 คน

คณะกรรมการป่าชุมชน จำนวน 4 คน

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ใช้วิธี การสังเกต ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์

2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของป่าชุมชนบ้านท่าสนุก ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการป่าชุมชนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชน

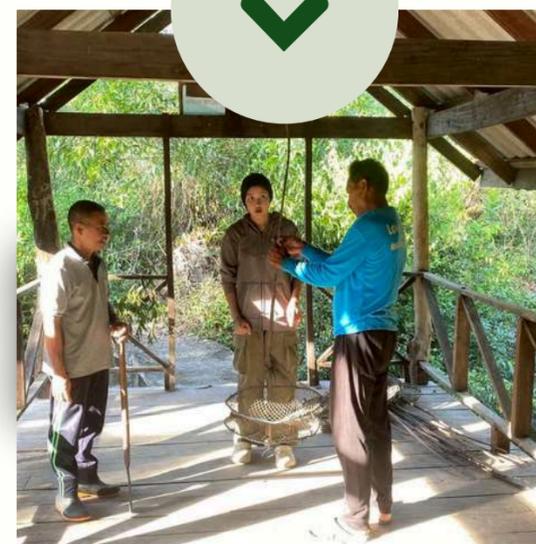
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ

1.1 การสังเกต

(1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือ การสังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน รวมไปถึงการเข้าร่วมประชุมรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัป่าชุมชนบ้านท่าสนุก

(2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือ การสำรวจสภาพทั่วไปของป่าชุมชนบ้านท่าสนุก ทั้งระบบนิเวศทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ และสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไปของหมู่บ้านท่าสนุกโดยนิตินจะสังเกตเป็นไปตามธรรมชาติ

วิธีการดำเนินงาน

1.2 การสัมภาษณ์

เป็นการสัมภาษณ์ โดยนิสิตจะสัมภาษณ์ตามแนวทางการคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เท่านั้น ทั้งในเรื่องของสภาพทั่วไปของป่าชุมชนบ้านท่าสนุก ความเป็นมาในอดีต โดยคำถามที่จะใช้เป็นปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้เล่าหากมีประเด็นใหม่ นิสิตจะได้ตั้งคำถามเจาะลึกเข้าไปเรื่อย ๆ ซึ่งการสัมภาษณ์จะเป็นแบบกึ่งทางการ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1 ศึกษาบริบทพื้นที่ ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และสำรวจจริง เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของ ป่าชุมชนบ้านท่าสนุก และสร้างความเข้าใจกับชุมชน
- 2 วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ จัดเวทีพูดคุยกับชุมชน พบว่าหลังสถานการณ์โควิด-19 กิจกรรมป่าชุมชนหยุดชะงัก พื้นที่รกร้าง จึงได้จัดค่ายเยาวชนชื่อโครงการ “ค่ายเยาวชนปลูกใจรักป่า สร้างจิตสำนึกรักษ์ถิ่น” เพื่อฟื้นฟูป่าและสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชน
- 3 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย มีผู้เข้าร่วม 88 คน ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการป่าชุมชน และนักเรียนโรงเรียนบ้านท่าสนุก เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมอนุรักษ์
- 4 วางแผนและจัดกิจกรรม (2 วัน) วันที่ 27 มค. 2569 อบรมให้ความรู้และกิจกรรมสร้างสรรค์
วันที่ 28 มค. 2569 เดินฐานเรียนรู้ 3 ฐาน ในพื้นที่ป่าชุมชน และทำกิจกรรม Eco Print จากวัสดุธรรมชาติ
- 5 ประเมินผล ใช้แบบสอบถามประเมินความรู้ของนักเรียนหลังจบกิจกรรม เพื่อสรุปผลและพัฒนาต่อยอดในอนาคต

ผลการศึกษา

บริบทชุมชนและการบริหารจัดการป่าชุมชน

บริบทชุมชน

ด้านสังคม

ชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติแน่นแฟ้น ส่วนใหญ่มาจากตระกูลเดียวกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แม้มีความเห็นต่างทางการเมืองท้องถิ่น แต่สามารถกลับมาสามัคคีกันได้

ด้านศาสนา

ประชากรร้อยละ 85 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 15 นับถือไทยพุทธ

ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

มีการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด เช่น การเข้าสูหนัด การแต่งงาน (นิกะห์) การถือศีลอดในเดือนรอมฎอน วันฮารีรายอ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน และทุกวันศุกร์ผู้ชายจะรวมตัวกันละหมาดที่มัสยิด

ผลการศึกษา

การบริหารจัดการป่าชุมชนบ้านท่าสนุก

ป่าชุมชนบ้านท่าสนุก ตั้งอยู่ที่ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา เป็นป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเป็นแหล่งทำมาหากินเลี้ยงชีพของชาวบ้านท่าสนุก และเป็นที่อยู่แหล่งอาศัยระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ให้กับสัตว์นานาชนิด

ในอดีตได้มีเหตุการณ์การต่อสู้ระหว่างนายทุนกับชาวบ้าน นายทุนเคยมีการซื้อขายที่ดินจากชาวบ้าน ซึ่งมีนายทุนมีอิทธิพลใหญ่ จึงมีเหตุการณ์รื้อล้าที่ดินป่าชายเลนเกิดเหตุ อีกทั้งยังมีเหตุการณ์ที่ในอดีตมีการใช้ศาสนาสวมรอย รื้อล้าอาณาเขตที่ดินของป่าชายเลน มีการตัดไม้เพื่อสร้างศาสนสถาน ค้ายาเสพติดและอาวุธเถื่อนที่เก็บไว้ในกุฏิชาวบ้านท่าสนุกจึงรวมกลุ่ม เพื่อลุกขึ้นต่อสู้ยึดทวงคืนที่ดิน จึงทำให้ชาวบ้านท่าสนุกได้รับชัยชนะในการต่อสู้ทวงคืน ชาวบ้านจึงยื่นลงทาะเขียนโครงการป่าชุมชน ในปี พ.ศ. 2554

ป่าชุมชนบ้านท่าสนุก มีการแบ่งโซนแยก ระหว่างโซนใช้สอยกับโซนอนุรักษ์ และมีจุดเด่นคือสร้างเส้นทางศึกษาธรรมชาติ โดยมีองค์กรเอกชน นักเรียน นักศึกษา ชาวบ้าน ประมง และบุคคลภายนอก ไม่ว่าจะป็นนักท่องเที่ยวในประเทศหรือจากต่างประเทศ ก็สามารถเข้ามาร่วมกิจกรรมในป่าชุมชนได้

กฎกติกาป่าชุมชนบ้านท่าสนุก ได้แก่ ตัดไม้ 1 ต้น ต้องปลูกต้นไม้เพิ่ม 10 ต้น หรือต้องเข้ากิจกรรมภายในชุมชน 10 กิจกรรม , ห้ามนำสิ่งปฏิกูลหรือเสียง นำเข้าป่าชุมชน เพื่อป้องกันสัตว์ , ห้ามบุกรุกถากถางบริเวณป่าชุมชนหรือภายใน โดยมีได้รับอนุญาต

ผลการศึกษา

ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกและอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชุมชนบ้านท่าสนุก ตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

จากการประชุมและสัมภาษณ์พบว่า ป่าชุมชนขาดการดูแล ระบบนิเวศไม่ได้รับการพัฒนา และกิจกรรมต่างๆ หยุดชะงัก

นิสิตจึงได้จัดกิจกรรมโครงการ “ค่ายเยาวชนปลูกป่า สร้างจิตสำนึกรักถิ่น” โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านท่าสนุก เพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชนกับชุมชนในการดูแลป่าชุมชนอย่างยั่งยืน

กิจกรรมดำเนินการระยะเวลา 2 วัน ประกอบด้วย วันที่ 27 มกราคม 2569 เป็นการอบรมให้ความรู้พื้นฐานด้านทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ ควบคู่กิจกรรมนันทนาการเชิงสร้างสรรค์

วันที่ 28 มกราคม 2569 เป็นทัศนศึกษาในพื้นที่ป่าชุมชน จัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ 3 ฐาน ได้แก่ ฐานความเป็นมา ฐานระบบนิเวศ และฐานการใช้สอยทรัพยากร โดยมีชาวบ้านเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ และปิดท้ายด้วยกิจกรรม Eco Print จากวัสดุธรรมชาติ

ผลการศึกษา

ภาพกิจกรรม “ค่ายเยาวชนปลูกใจรักป่า สร้างจิตสำนึกรักษ์ถิ่น”

กิจกรรมนันทนาการ
พร้อมให้ความรู้

กิจกรรมศึกษาบูรณาความรู้
โดยวิทยากรจากชุมชน

กิจกรรมเขียนป้าย
บอกพรรณไม้

กิจกรรมนำเสนอ
จากการศึกษาบูรณา

กิจกรรมให้ความรู้
ก่อนเดินค่าย

กิจกรรม ฐานการใช้สอย
ทรัพยากรป่าชุมชน

เกมส์ประจำฐานความ
เป็นมาป่าชุมชน

กิจกรรม ฐานระบบ
นิเวศป่าชุมชน

กิจกรรม Eco Print จาก
ทรัพยากรในป่าชุมชน

ผลการศึกษา

สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชนและชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน

1) การสนทนากลุ่มและการระดม เปิดพื้นที่ให้เยาวชนและคณะกรรมการป่าชุมชนได้แลกเปลี่ยนทัศนคติและหาทางออกร่วมกันต่อปัญหา อายุ ทำให้เยาวชนเข้าใจถึงคุณค่าของป่าชุมชนผ่านมุมมองของคนในพื้นที่ และเกิดความภาคภูมิใจในรากฐานทางธรรมชาติของตนเอง

2) การจัดกิจกรรมเดินค่ายและเกมสามัคคีประจำฐาน เป็นการสร้างความคุ้นเคยและการทำงานเป็นทีมระหว่างนักเรียนและชาวบ้านในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเส้นทางศึกษาธรรมชาติในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านท่าสนุกอย่างเป็นระบบ

3) เยาวชนและชาวบ้านร่วมกันค้นหาและคัดเลือกทรัพยากรพรรณไม้ภายในป่ามาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ กระบวนการนี้ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน และเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพบว่า บ้านท่าสนุก เป็นชุมชนที่มีพัฒนาการยาวนานและมีความเข้มแข็งด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยชุมชนที่มุ่งเน้นความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

นิสิตได้จัดทำโครงการ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชน “ค่ายเยาวชนปลูกใจรักป่า สร้างจิตสำนึกรักษ์ถิ่น” ซึ่งดำเนินการในพื้นที่ ป่าชุมชนบ้านท่าสนุก พบว่าสามารถส่งเสริมจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่เยาวชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านกระบวนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิจกรรมภาคสนาม

การอภิปรายผลชี้ให้เห็นว่า กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชนและชุมชน เสริมสร้างความภาคภูมิใจในทรัพยากรท้องถิ่น และเป็นกลไกสำคัญในการฟื้นฟูกิจกรรมป่าชุมชน อันนำไปสู่การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในระยะยาว.

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อโครงการ

ควรจัดตั้งเป็น "กลุ่มเยาวชนอาสาพิทักษ์ป่าทำสนุก" เพื่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่จบเพียงแค่การจัดค่ายครั้งเดียว แนวคิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น

ข้อเสนอแนะต่อหลักสูตร

หลักสูตรควรสนับสนุนให้นิสิตทำงานโครงการเดียวกัน เพื่อให้นิสิตทำงานกันเป็นทีม สามารถวางแผน วิเคราะห์ข้อมูล และจัดทำโครงการร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนงบประมาณ เพื่อร่วมกับชุมชนฟื้นฟูศูนย์เรียนรู้ทางธรรมชาติ บ้านทำสนุกที่ปัจจุบันยังไม่พร้อมรองรับด้านความสะดวก ให้เป็นสถานศึกษาหรือพื้นที่ฝึกงานของนิสิตรุ่นต่อไป

THANK YOU!

ปัญหาพิเศษในการบริหารและพัฒนาชุมชน สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างดีจาก อาจารย์ ดร.ภัทร ยืนยง สำหรับคำแนะนำทางวิชาการอันทรงคุณค่า นายธนู แบนเนียร จากองค์การความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน (ARR) ขอขอบคุณ นางสาวเกตุวดี ศรีแก้ว นิสิตฝึกประสบการณ์ร่วม กัน ที่ช่วยเหลือในกิจกรรมทุกกระบวนการ ขอขอบคุณผู้ใหญ่ที่เมตตา จากมูลนิธิอันดามัน สำหรับการช่วยเหลือ และสนับสนุน ขอขอบคุณผู้มีพระคุณ ผู้ใหญ่บ้าน สำหรับที่พักอาศัยพร้อมอาหารการกิน ขอขอบคุณพี่เลี้ยงพร้อมให้ ข้อมูล และชาวบ้านทุกคนที่ต้อนรับเป็นอย่างดีอบอุ่นเปรียบเสมือนลูกหลาน

ตลอดจนคณาจารย์ในหลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาชุมชนทุกท่านที่ได้กรุณา ให้คำปรึกษา ถ่ายทอดวิชาความรู้ในสาขาวิชา และแนะนำแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ อย่างดี ตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ ในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างสูง

